

Logeblad 106:an

Nr 1 februari 2015

Övermästaren har ordet

Hej Bröder!

Jag har nu fått logens förtroende att överta rollen som Övermästare under kommande två år. Jag är stolt och glad över att få leda logen och har för avsikt att verka för ordning och reda men också för många trivsamma stunder i både logen och klubben.

Först några korta ord om vem jag är. Jag är 41 år, uppväxt i Avesta och utbildade mig till meteorolog vid Stockholms Universitet 1996 -1999. Därefter blev jag anställd av Försvarsmakten med min första placering som Försvarsmeteorolog i Östersund under ett par år. Sedan 2002 har jag bott i Stockholm och jobbar nu vid Ledningsregimentet i Enköping. Min fru, Caroline, arbetar som farmaceut vid Apoteket i Solna centrum och vi har två söner, Theodor och William, 4 år respektive 3 månader. Vi bor i Skälby, Järfälla.

Mina fokusområden som Övermästare i logen är att förbättra närvaron i logen och att sätta välgörenhet på agendan.

Inom hela Odd Fellow Orden är närvaron i brödralogerna c:a 30 %. För vår loge med 89 bröder skulle det innebära en närvaro på 30 bröder/logemöte. Tittar vi på förra året ligger vi något under detta. Min målsättning är att vi ska öka närvaron genom planerade aktiviteter i klubben och ett tydligare välgörenhetsengagemang. På detta sätt är jag övertygad om att intresset för logens arbete ökar och att samvaron med bröderna fördjupas och blir än bättre.

Jag vill redan nu slå ett slag för målsättningen att vi vid årets veteranafton, 12:e november, ska vara minst hälften av totala antalet bröder i logen, dvs 45 st. Så planera redan nu in ditt besök i logen den 12:e november.

Vid logemötet den 12:e februari diskuterades välgörenhet kopplat till en eventuell gåva till det båtprojekt som drivs av vår förre Storsire Anders Lundgren. Ärendet bordlades men det stora antalet bröder vid mötet visar att frågor om välgörenhet berör och är viktiga. Förra terminens valämbetsmän tog under sommaren fram förslag till rutiner för logens kontinuerliga välgörenhetsarbete men det ärendet är också fortsatt bordlagt. Förhoppningsvis kan vi inom kort ta beslut om dessa rutiner.

Jag hoppas nu att få se dig vid våra kommande logemöten och kan du inte delta i så många av våra sammankomster ber jag dig prioritera veteranaftonen den 12/11.

Broderliga hälsningar

Vänskap Kärlek Sanning

Fredrik Östman
Övermästare
B106 Tre Kronor

Logeblad 106:an

Nr 1 februari 2015

Rapport från ett möte

Lars Bergeås
Redaktör

Till mötet 12 februari hade bröderna kallats extra mycket, eftersom det fanns flera intressanta och viktiga ärenden att behandla.

Kallelsen hörsammades på ett bra sätt så 39 bröder infann sig, mycket trevligt! Med 89 medlemmar i logen så innebar det 44 % närvaro. Vi hade två gäster också; DSS Michael Åkerman, se nedan, och broder Roland Dahlberg B46 Vallia. Br Roland är tidigare B106 broder.

Se br ÖM:s ord i början av detta Logeblad och försök komma till mötena så ofta som möjligt så ska vi väl överträffa även 44 % vid tillfälle?

Vad var det då som drog så många bröder? Jo det viktigaste var att installera vår nye Övermästare Fredrik Östman på sitt ämbete, han var ju tyvärr förhindrad att delta den 22 januari. Installeringen gick mycket bra och vi fick vid tillfället även vår valde Protokollsekreterare br Tomas Mårtensson på plats samt två ersättare; br Ola Andersson för Kaplan och br Matti Kekki för FS.

Före installeringen, som för övrigt genomfördes på ett utmärkt sätt av DSS Michael Åkerman, behandlades några ganska stora ärenden. Ett var balloting av ett par bröder till upptagning i Vänskapens grad den 26 februari. (Kom till det mötet!) Ett annat gällde återupptagning av "båtärendet".

Det handlade alltså om logens beslut 8 januari att skänka 50 000 kr till anskaffandet av en räddningskryssare i Stockholms skärgård. Eftersom det efter mötet i januari uppdagades att drätselnämnden borde ha

rådfrågats, så gjorde dåvarande ÖM br Torsten Augrell det. DN gav sin rapport och syn på läget vid mötet 12/2. Därefter gick diskussionens vågor (ursäkta!) höga, men ÖM, vid tillfället br Anders Nystrand, lyckades med ett gott och hårt arbete hålla höjden och tonen på en anständig och broderlig nivå. Ett formellt förslag att fastställa beslutet från 8 januari (egentligen överflödigt eftersom beslutet formellt fortfarande gäller) bordlades och remitterades åter till DN.

Det som återstår i detta ärende är rimligtvis att antingen bestämma oss för att det vi bestämde den 8 januari är bestämt eller riva upp beslutet. I det senare fallet kommer rimligtvis alternativa förslag på andra (lägre?) belopp till räddningsbåten att dyka upp.

Ytterligare en fråga fick hanteras av logebröderna innan det blev dags för installeringen. GFU har konstaterat att orgeln i Stora salen med råge tycks ha passerat sin botre gräns. Den måste antingen renoveras eller ersättas med en elektronisk orgel. Vår organist broder Per Waldheim berättade animerat om vilket skick orgeln är i och hur underhållet under alla år har skötts, dvs inte. Han hade också kloka synpunkter på de två olika alternativen. Det blev en del diskussion också i detta ärende och resultatet blev efter omröstning att logen rekommenderade alternativet med elektronisk orgel.

Därefter blev det tid för installeringen och sedan fick bröderna äntligen en sen men efterlängtd måltid!

Logeblad 106:an

Nr 1 februari 2015

Logens 80-årsjubileum

Lars Bergeås

Den 19 januari år så fyllde vår Loge 80 år. Det firades lördagen den 24 januari med en fin högtidsloge i Stora ordenssalen följt av en trevlig och god festmåltid i Bankettsalen. Storlogen representerades av bitr SSekr Hans Östlund, som också höll huvudtalet vid högtidslogen. Vi hade även nöjet att ha vår distriktsstorsire Michael Åkerman som gäst.

Musikunderhållningen under högtidslogen och festbanketten dominerades av Susanne Francett som sannerligen kunde sjunga! När hon gjorde entré i Stora logesalen, så fylldes den omedelbart av sköna toner. Sedan överraskade hon de flesta av oss med att hon är en fantastisk violinist! Verkligen njutbart. I bankettsalen underhöll även Ty-

resö Jazzband. De är som alltid pålitliga och njutbara att lyssna på.

Det var en trevlig jubileumsfest. Men det var lite tråkigt att endast 25 av våra egna bröder deltog! Flera av bröderna hade lyckligtvis gäster med sig och det kom också gäster från andra loger. Även Finland var representerat med fyra bröder från vår gamla vänloge B21 Arkipelagia i Pargas. Så totalt blev det ca 80 personer som deltog i jubileet.

Denna korta notis vill jag avsluta med att tacka broder nyblivne Övermästaren Fredrik Östman, som på ett utmärkt sätt, tillsammans med några medarbetare, organiserade denna jubileumsfest.

----- o ----- o -----

Från broder Registrator

Det är viktigt att vårt register hålls uppdaterat. Glöm därför inte bort att meddela ändringar av bostadsadress, e-postadress och telefonnummer till registeransvarig på adressen rega@b106.se

För att logga in på medlemsregistret, Oddfellows intranät eller vår egen hemsida krävs Användarnamn och Lösenord till var

och en av dem. Har du glömt eller aldrig fått inloggningsuppgifterna kan du fråga efter dem genom ett mail till protokollsekretären.

Martin Hänström
Registrator

Logeblad 106:an

Nr 1 februari 2015

B106 program 2015

Tiden för våra möten är kl 18.30 om inte annat anges.

Datum	Aktivitet	Sal			
Februari			September		
26	Grad I	SS	10	Loge	MS
Mars			24	Grad III	SS
12	Loge	MS	Oktober		
26	Loge	MS	8	Loge	MS
April			22	Inv. grad	SS
9	Loge	LS	November		
23	Inv. grad	SS	12	Veteran	MS
Maj			26	Grad II	SS
4	Loge	LS måndag!	December		
28	Loge	MS	10	Julloge	MS
Juni			17	Loge	LS 17.30 Obs!
11	Exp.	Bibl. 17.30 Obs!	Januari 2016		
Augusti			14	Loge	MS
27	Exp.	17.30 Obs!	28	Loge	MS

----- o ----- o -----

Red anm:

Som bilaga till detta Logeblad får vi njuta av br Torsten Augrells föredrag vid Svenska kyrkans i Bro kvällsföredrag den 19 februari.

Titel SVENSKA INVANDRARE I CHICAGO.

SVENSKA INVANDRARE I CHICAGO

Torsten Augrell

(Föredrag i Bro 2015-02-19)

Mitt ämne ikväll är svenska invandrare i Chicago på 1800- och 1900-talen, mest blir det 1900-talet. När man håller på med ett sådant ämne upptäcker man direkt kopplingar till Sverige av idag. Jag tänker till exempel på bråk mellan olika grupper av invandrare, segregerade bostadsområden, dialekter och språksvårigheter, "rinkebysvenska", gängbildning och så vidare. Hur olika grupper kan identifieras genom sitt sätt att prata (det man kallar för sociolekter). Inget av allt detta är på något sätt nytt utan djupt mänskligt och allt man kan tänka sig, och ändå mera förekom i Chicago men i en annan tid och i en annan värld. När man läser morgontidningen och ser på nyheterna blir man ofta ganska pessimistisk om framtiden - inget är nytt och vi är lika primitiva som vi alltid har varit sedan Kain slog ihjäl "brorsan". En av våra stora frågor nu, år 2015, är som sagt invandringen och invandrarna, men även om en ganska stor invandring har förekommit då och då under historiens gång blev Sverige inget invandrarland förrän efter andra världskrigets slut år 1945. Tvärtom, under mitten och slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet, alltså för så där ungefär 100-140 år sedan var utvandringen, särskilt till Nordamerika, så stor att staten = myndigheterna började få panik och såg framför sig hur landet skulle förlora alla unga och friska människor och att bara de gamla och de svaga bli kvar. Så gick det också i vissa delar av landet. Utvandringen blev med andra ord ett första rangens samhällsproblem. Men hur kom det sig att jag blev intresserad av den stora emigrationen eller utvandringen som den också kallas? Jo, det började nog i mitt föräldrahem där Chicago var en "levande stad", där vi hade släktingar. Det var min pappas syster Borghild, hennes man Alfred, han kom från Halland, och min kusin Alan som är född i Chicago men som talar utmärkt svenska. Jag har

kontakt med honom varje vecka via min dator, vi "skypar" som man säger. Gratis och praktiskt. Det fanns också en äldre släkting i Chicago, min farfars syster Hulda. Jag har träffat dem alla i Chicago och i Sverige (utom faster Hulda som jag bara träffat hemma i Kil i Värmland när hon hälsade på oss när jag var liten). Nåväl, jag tog studenten i Karlstad 1964 (för närmare trehundra år sedan känns det som) och sedan flyttade jag till Uppsala för att läsa historia. Jag blev ganska snabbt intresserad av amerikansk historia och ämnet för min trebetygsuppsats blev "Abraham Lincoln och slavfrågan fram till inbördeskrigets utbrott". Abraham Lincoln var USA:s president under åren 1861-65. Som doktorand sökte jag mig till ett större forskningsprojekt "Sverige och Amerika efter 1860" som var inriktat på utvandringen från Sverige till USA och därvid blev det för mig och som pensionär har jag tagit upp mina gamla intressen. Nu kort information om utvandringen: När man pratar eller skriver om massutvandringen från Sverige till Amerika vilar Vilhelm Mobergs ande tung över historieskrivningen. Bilden av emigrationen som huvudsakligen en angelägenhet för folk från landsbygden lever kvar, men det var andra grupper som dominerade emigrationsströmmarna, åtminstone från år 1870 ungefär: tjänstefolk, entreprenörer och arbetare.

Karl Oskar och Kristina var inga typiska utvandrare. Ändå gör man i dagens debatt till gärna kopplingar till Vilhelm Mobergs båda gestalter men jag undrar varför man alltid jämför med två jordarbetets emigranter istället för med urbaniserade arbetare, som var långt vanligare på båtarna över Atlanten? Men historiker är väl petiga av sig och hänger upp sig på detaljer. En ljusning finns dock vid horisonten: Växjö-historikern Jimmy Engren har en helt an-

nan utgångspunkt än att den typiske utvandraren från Sverige till Amerika var av en torpare eller dräng som drömde om en bit egen jord. Han utgår från utvandrade arbetare, och dokumenterar hur svenskar som var med och byggde järnväg i USA sakta men säkert amerikaniserades. Men nu några siffror för att visa hur många invandrarna till USA var och vilka länder de kom ifrån: amerikanerna själva brukar tala om USA som en smältdegel - en "melting pot"

Avgivarland	Invandring 1820-1950	Toppår
Tyskland	6 248 529	1882
Italien	4 776 884	1907
Irland	4 617 485	1851
Storbritannien	4 386 692	1888
Österrike- Ungern	4 172 104	1907
Ryssland	3 343 895	1913
Canada	3 177 446	1924
Sverige	1 228 113	1882
Mexico	838 844	1924
Norge	814 955	1882
Frankrike	633 807	1851
Västindien	496 686	1824
Grekland	439 581	1907
Polen	422 326	1921
Kina	398 882	1882
Turkiet	362 034	1913
Danmark	340 418	1882
Schweiz	306 227	1883
Japan	279 146	1907
Nederländerna	268 619	1882
Portugal	263 467	1921
Spanien	173 021	1921
Belgien	170 374	1913
Rumänien	158 021	1921
Sydamerika	143 133	1924
Tjeckoslovakien	128 360	1921
Summa	38 562 049	1820- 1950

När man läser siffrorna i tabellen skall man tänka på att Sverige var ett ganska litet land t.ex. jämfört med Tyskland eller Italien, 1,2 miljoner emigranter är en hög

siffra! I nästa tabell ser man utvandringen länsvis för åren 1875-1913.

Län	Ut- vandring	Återin- vandring
Värmlands län	71 379	10259
Älvsborgs län	66 765	12380
Östergötlands län	53 445	5 879
Jönköpings län	52 797	6218
Malmöhus län	52 061	7 616
Skaraborgs län	48 344	6 191
Hallands län	44 130	9131
Kristianstads län	44 016	7 232
Stockholms stad	42 631	7 606
Kronobergs län	42 047	5215
Göteborgs och Bohus län	38 364	8261
Örebro län	32 514	4 381
Gävleborgs län	30 641	3 061
Västernorrlands län	28 635	2 520
Jämtlands län	17 129	1434
Västmanlands län	10 688	1357
Södermanlands län	10 333	1731
Kalmar län	61 085	10322
Kopparbergs län	32 716	3 849
Blekinge län	25 104	4 475
Norrbottnens län	13 706	2 027
Västerbottens län	10 468	1355
Gotlands län	10 451	2 698
Stockholms län	8 486	1636
Uppsala län	5 409	585

Märk att det även efter 1913 var många som utvandrade, t.ex. år 1923 men tabellen går tyvärr bara fram till 1913. Som det framgår av tabellen var utvandringen från våra trakter ganska blygsam med "tabelltopparna", Värmland och Älvsborg. Jag har tagit fram listor på emigranterna från Bro, Håbo-Tibble och Håtuna. Det var alltså väldigt många som reste till Amerika

och man kan dela in Emigrationen till Amerika i två perioder där skiljelinjen går runt 1850. Före 1850 har utvandringen främst politiska och religiösa skäl. Det är enskilda individer och grupper som samlas runt en ledare, exempelvis en religiös personlighet, som utvandrar på grund av förtryck av idéer eller tro. Ett välkänt exempel på detta är den svenska kolonin Bishop Hill i Illinois. Bishop Hill grundades av predikanten Erik Jansson år 1846 och uppkallades efter hans födelsesocken Biskopskulla i Uppland. Hemma i Hälsingland hade Jansson i mitten av 1840-talet grundat en sekt och medlemmarna kom att kallas Erik-Jansarna. Erik-Jansarna kom givetvis snabbt i konflikt med statskyrkan och konventikelplakatet, som förbjöd religiösa sammankomster utanför kyrkan, och efter många äventyr rymde Erik Jansson slutligen från en fängstransport som skulle föra honom till stadsfängelset i Gävle. Han och 400 av hans anhängare reste efter en tid till Illinois där de grundade ett samhälle med egendomsgemenskap och blev till ett allsidigt samhälle med kyrka, skola, hotell osv. Jansson blev mördad våren 1850, samhällsordningen löstes upp och fastigheterna blev privata egendomar. Andra som jag gärna berättar om i det här sammanhanget är Gustaf Unonius (jag återkommer till honom) från Uppsala, Tuve Hasselquist, Lars Paul Esbjörn och Charles Lee, vars ursprungliga namn var Karl Lindquist.

Lars Paul Esbjörn och Tuve Hasselquist har gått till historien för sina insatser för och sitt arbete inom Augustanasynoden, som var en sammanslutning av de svenska lutherska församlingarna i Nordamerika och som länge var den största svenska religiösa samfundsbildningen utanför Sveriges gränser. År 1925 hade man 225 300 medlemmar. Nämnas kan att Esbjörn så småningom återvände till Sverige och blev kyrkoherde i Östervåla där han dog 1870.

Men jag måste också berätta om Charles Lee, alias Karl Lindquist från Husby-Sjutolft. Han är inte alls lika känd som de personer som jag nämnde förut, men jag tycker att han duger bra som ”case-study”

när vi talar om svenska emigranter. Lee är känd för att han ”öppnade eget” dvs. den sekt som brukar kallas ”Efraims budbärare” med ett apokalyptiskt budskap dvs. den snara domedagen förenat med en uppmaning till omvändelse inför det rättfärdiga riket på jorden. Lee utvandrade till Amerika 1861. I USA hade han en omväxlande levnadssbana: sjukvårdare under inbördeskriget, gå på luffen, vara betrodd husläkare och bli närmare bekant med sjundedagsadventisterna. Hos adventisterna träffade han sin hustru, som var född i Sverige och redaktionell medarbetare för den svenska avdelningen av ”Härolden”. Det skar sig dock ganska snabbt med adventisterna och 1881 återvände Lee och hans hustru till Sverige. Lees förkunnelse var närmast agitatorisk och han identifierade arbetarklassen i Sverige som Efraims stam med argumentering baserad på bibeln. Lee åstadkom med sin förkunnelse mycket buller och stor oreda t.ex. i Veckholms socken i närheten av Enköping. Han sågs med oblidla ögon eftersom han ansågs orsaka splittring i de kristna leden. 1898 inträffade en söndring av Veckholms missionsförening, som medlemmarna koplade ihop med Lees verksamhet. Innan konventikelplakatets avskaffande 1858 var religionen för många ett starkt skäl att emigrera. Man kan väl säga att efter 1850 kommer den första större vågen utvandrare som lämnar Sverige av ekonomiska orsaker. Men det är först efter den katastrofala missväxten 1867-1868 som den stora folkvandringen kommer igång. Denna håller sedan i sig ända till första världskrigets början när USA börjar strypa invandringen. Utvandringen från Sverige hade flera orsaker. Dels var många missnöjda med det trånga utrymmet för nya politiska idéer och med det religiösa tvånget som statskyrkans monopol innebar. Dels var befolkningsökningen explosionsartad, men urbaniseringen hade inte kommit igång och industrialiseringen inte slagit igenom. Detta ledde till att jordbruket måste försörja fler människor än vad som var möjligt. Till slut blir utvandring det enda alternativet. Men jag tror trots allt att det avgörande var de amerikanska staternas vilja

att välkomna invandrare. I USA fanns ett mycket stort behov av arbetskraft och de federala myndigheternas intresse för ökad invandring var därför helt naturligt. Det gällde helt enkelt ju att få den stora kontinenten bebodd och befolkad och då behövdes det hjälp utifrån. De generösa invandringslagar som var i kraft fram till första världskriget 1914-1918 berodde på sådana förhållanden och 1865, när inbördeskriget i USA slutade, tog invandringen fart på allvar och USA införde samtidigt de så kallade homesteadlagen. Men nu äntligen till kvällens ämne ***Svenska invandrare i Chicago***: De jag tänker berätta om är framför allt fyra intressanta personer som man kan se genom historiens dunkel: Den tidigare nämnde prästen *Gustav Unonius* byggmästaren *Andrew Lanquist* partibossen/gangstern/miljonären *Fred Lundin* och fackföreningledaren och myndighetschefen/generaldirektören *Mary Andersson*.

Gustav Unonius

Unonius var starkt påverkad av det man kan kalla "rousseauanskt torpsökande",

dvs. en romantisk bild av det enkla och goda livet på landet Unonius var en av emigrationens pionjärer och grundade utan nödvändiga förberedelser kolonin Nya

Uppsala (Pine Lake-Kolonin). Nya Uppsala blev ingen kioskvältare och blev inte särskilt gammalt och Unonius åkte hem igen och slutade sina dagar som tulltjänsteman i Grisslehamn. Hans stora betydelse ligger i hans skrivande i svenska tidningar - med brinnande skönmålningar av livet i

kolonin och i USA och många fick genom honom impulsen att emigrera till Amerika. Gustav Unonius' koppling till Chicago är att han grundade den första svenska kyrkan, Sankt Ansgarius, i Chicago, i Swedetown, som stadsdelen kallades.

Andrew Lanquist

I början av 1900-talet var fler än 120 000 Chicagobor svenskar, dvs. Chicago var Sveriges "andra stad". Det var högkonjunktur i USA och jobb inom industri, fabriker och varuhus lockade mängder av emigranter till det växande Chicago. Många arbetade också på slakterier, byggen och i kaféer. Så här i efterskott kan man nog vara patriot och påstå att svenskarnas närvaro var en förutsättning för USA:s utveckling. När staden expanderade ökade behovet av riktigt höga hus. Många svenska invandrare spelade en viktig roll i byggprojekten och Chicago blev skyskrappans födelseplats. Det var stigande markvärden i stadens affärscentrum - den del som kom att kallas The Loop - som drev på utvecklingen. Skyskrapan blev med tiden en amerikansk konstform. Lanquist, en svensk murare från Ving i Västergötland, som hade kommit till USA 1881 och slagit sig ihop med en annan svensk invandrare, Henry Eriksson från Småland, kunde anpassa sig och lyckades mycket väl i det nya landet och blev så småningom ledare för byggnadsfirman Lanquist & Illsley och blev med tiden mycket förmögen och stadens ledande byggmästare och tillhörde de "finare" kretsarna. Och det är han som är den verkliga bakgrunden till uttrycket "Swedes built Chicago", dvs. skyskrapporna. I runan efter honom, han dog 1931, stod det bl.a att han varit byggherre för två "skyskrapor" The Wrigley building och the State Bank of Chicago. Det nämndes - med summor angivna - också att han hade varit en mycket generös donator bl.a. till svenska Emmanuelskyrkan, till svenskar som blivit arbetslösa och till det svenska ålderdomshemmet.

Andrew Lanquist

Fred Lundin

En annan berömd eller snarare ökad - hur man skall uttrycka det? - svensk är Fred Lundin eller Fredrik Lundin från Västra Tollstad i Östergötland. Han var född 1868 i Västra Tollstads socken intill Vättern och gränsen mot Småland. Det var många av invånarna som valde att utvandra till Amerika under slutet av 1800-talet. Hans föräldrar, torparen Lars Fredrik Lundin och hans hustru Fredrika Larsdotter, såg inget annat val än att ta sina tre barn och följa den ström av utvandrare som lämnade hemtrakterna och reste över Atlanten. Sonen Fredrik som snabbt blev Fred i Amerika - var tolv år vid ankomsten 1880 och hade knappt gått i skolan. Livet i Chicago var inte lätt för familjen som hamnat i Swedetowns mer slummiga utkanter. Fadern lyckades aldrig etablera sig i en ny tillvaro och avled efter bara några år. Fred fick tidigt ansvar för att försörja sin mor och hankade sig fram med jobb som tidningsförsäljare. Men man måste säga att det ändå gick bra för honom och att han kom upp sig, men inte på samma sätt som Andrew Landquist gjorde det.

I slutet av 1800-talet växte alltså Chicago snabbt, på gränsen till kaos. En av de mäktigaste männen i staden var alltså under lång tid invandraren från Sverige, Fred Lundin. Genom sitt nät av mutor och korrupta hantlangare kan man säga att Fred Lundin styrde Chicago från sin mammas köksbord. Så här gick det till i korthet. Ett traditionellt östgötsk recept på enbärsdricka gjorde honom rik redan i tjugoårsåldern. Med tre medhjälpare som spelade banjo drog han runt på Chicagos gator i en hästdragen vagn och sålde sin alkoholfria dryck: "Juniper Ale" Med tolvigt linblont hår, svensk bondcharm, bred hatt och specialsydda broderade sidenvästar såg Fred ut som en karikatyr av en svensk immigrant i Chicago. Drycken gjorde succé, främst bland tyska och skandinaviska hemmafruar vars män ofta var gravt alkoholiserade, och Fred gjorde sig en förmögenhet på sitt bryggeri. Trots det bodde Fred kvar i sitt enkla hem. Han hade lovat sin mamma att ta hand om henne och inte gifta sig så länge hon levde. Istället satsade han på sin barndoms mål, att bli politiker.

Metodiskt började han bygga upp sin bas i norra Chicago. Efter en tid kontrollerade han en stor del av rösterna i de valdistrikt som dominerades av svenskar. Och eftersom det bodde 145 000 svenskar enbart i Chicago blev Fred Lundin en viktig maktfaktor. Lundin tillhörde det republikanska partiet, men såg till att ta betalt om en partikamrat ville få svenskarnas röster. Till exempel kunde Fred Lundin kräva att svenskar skulle få jobb inom de lokala myndigheterna. De som fick jobb betalade i sin tur ett arvode till Freds organisation, Abraham Lincoln-förbundet. Dessutom förväntades de och deras familjer, vänner och släktingar i framtiden rösta som Fred sa åt dem. På så sätt blev både väljarna och partiet beroende av Fred Lundin. Själv höll han sig borta från rampljuset. Alla viktiga möten hölls i hans mammas kök efter att hon somnat och själv signerade han aldrig några dokument.

Fred Lundin (vänster) med sin advokat Clarence Darrow under rättegången mot honom 1922.

Besluten verkställdes av underhuggare. Varje gång någon reporter frågade om hans politiska roll svarade han ödmjukt: "Jag vet ingenting om det där, jag är <just a poor Swede> - bara en fattig svensk." Enda gången han kandiderade själv var 1908 då han valdes in i kongressen. Lundins Lincolnförbund blev efter en tid den mäktigaste organisationen i det republikanska Chicago. Fred siktade nu in sig på borgmästarvalet 1915. Han valde William Hale Thompson som sin kandidat. Med marionetten William Hale Thompson i stadshuset styrde Lundin Chicago från sitt rum på exklusiva La Salle Hotel. Med borgmästarämbetet följde 30 675 kommunala poster,

allt från polischefer och åklagare till gatso- pare och rektorer, och Lundin fyllde dessa med sina män. Många var rena skentitlar. Officiellt hette de ångpanneinspektör eller saneringskontrollant, men det egentliga jobbet var röstindrivare åt Lundins maskineri.

Åkeri- och byggnadskontrakt gick inte till lägstbjudande, utan till dem som betalade in mest till Lundins Lincolnförbund. Motståndaren Charles Merriam konstaterade uppgivet: "Fred Lundin är Chicagos riktige borgmästare och det onda geniet bakom administrationen."

Chicago blev en vanskökt stad: den stank och var smutsig, polisen var inkompetent och korrupt. Dagstidningen Chicago Tribune hade i fyra år kämpat mot Thompson, men trots det lyckades Lundin få honom återvald 1919. Denna gång vann Thompson majoriteten av de svenska snickarna i Chicago. Fred Lundin värvade svenska immigranternas röster till sina kandidater och kunde kontrollera stadens politik. Rösterna från de 65 000 nyinflyttade svarta arbetarna ordnades även de genom att Fred Lundin knöt kontakter i deras kvarter på Chicagos sydsida. 52 år gammal stod Lundin 1920 på höjden av sin makt. Han kontrollerade Chicagos hela kommunala sektor och han hade hjälpt Harding att bli president. Efter moderns död hade han gift sig med sin sjutton år yngre sekreterare Lundin lär ha sagt: "Åt helvete med allmänheten. Nu är vi framme vid köttgrytorna, och nu ska vi äta!" Till slut blev Lundin störtad. 1922 ställdes han inför rätta för att ha förskingrat skattepengar från skolstyrelsen och stoppat dem i egen ficka.

Men eftersom alla vittnen stod på Lundins lönelista blev han enkelt frikänd. Rättegången innebar ändå slutet och 1939 drog han och hans fru sig tillbaka, till värmen i Beverly Hills i Kalifornien där Fred dog av en hjärtattack 1947, 79 år gammal. I svensk-amerikanska kretsar förträngdes minnet av Fred Lundin ganska fort; folk var stolta över sin arbetsmoral och ärlighet och ville inte förknippas med en sådan svenskamerikan: en slug, ohederlig, ge-

nomkorrupt politisk boss. Men även om Fred är relativt bortglömd så har den östgötska bondsonen Fredrik Lundins livsverk lämnat ett bestående intryck - det påverkade på ett avgörande sätt Chicagos politiska historia.

Mary Anderson

Mary Anderson, 1872 - 1964, föddes i Lidköping i en lantbrukarfamilj som yngst av sju syskon och hon emigrerade till USA

1888 när hon var 16 år. Familjen klarade sig ursprungligen relativt bra men tiderna blev sämre och man kom på obestånd. I sina memoarer nämner hon att det fanns flera hästar på gården. I huvudsak hade hon ljusa minnen från barndomen. I USA började hon arbeta som hemhjälp och blev senare industriarbetare i Chicagoförorten West Pullman, småningom på skofabriken Schwab's. Hon bestämde sig för att gå med i facket gjorde snabb facklig karriär i Boot and Shoe Workers' Union och i Women's

Trade Union League. Hon blev helt uppslukad av det fackliga arbetet, som blev hennes liv och hon kom att som en pionjär i USA öppna nya områden för kvinnor på arbetsmarknaden. Hon gjorde en mera lysande karriär både inom facket och inom den federala offentliga sektorn än förmodligen någon annan svensk invandrare till Amerika.

President Woodrow Wilson utnämnde henne 1920 till chef för den då nyinrättade myndigheten Kvinnobyran inom arbetsmarknadsministeriet. Hon behöll denna post under 24 års tid under fem presidenter och ansågs under mellankrigstiden vara en av de mest inflytelserika kvinnorna i amerikansk statstjänst. Hon är, som jag vet i alla fall, den svenskamerikanska kvinna som gjort störst facklig och politisk karriär i USA.

Källor och litteratur:

Forskningsprojektet Sverige och Amerika efter 1860 Moberg, Wilhelm, Utvandrarsviten Allsop Kenneth, Rosor från AI, Gangsterväldet i förbudstidens Chicago 1920-33 Pehrson Lenart Utvandringen till Amerika II, Den nya staden